

Mondiale verschuivingen van inkomen en handel: ontwikkelingen tot 2100

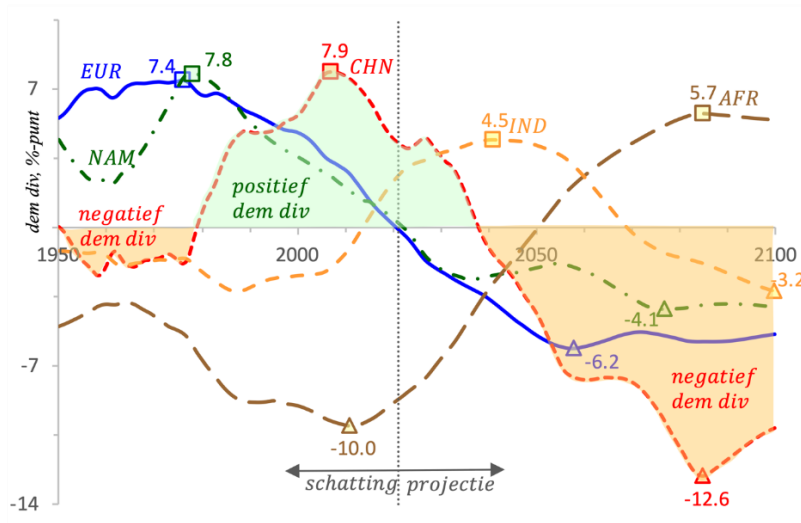
Demografische ontwikkelingen staan aan de basis van grote transitieprocessen waar landen wereldwijd voor staan. Ook de recente onderhandelingen over een nieuw kabinet in Nederland getuigden daarvan. Het beperken van asielmigratie lijkt de kern van deze onderhandelingen te zijn geweest. Onlangs zijn over demografische ontwikkelingen twee belangwekkende rapporten verschenen. Grote demografische veranderingen vinden op mondiale schaal plaats, maar deze rapporten en de verdere huidige discussies over migratie en demografie zijn daarentegen sterk nationaal gericht, stellen hoogleraar Steven Brakman (RUG), universitair hoofddocent Tristan Kohl (RUG) en hoogleraar Charles van Marrewijk (Universiteit Utrecht).

[De Staatscommissie Demografische Ontwikkelingen 2050](#), geeft in een brede schets aan wat de demografische ontwikkelingen betekenen voor onder andere de economische groei, sociale uitgaven, scholing, huisvesting en zorg. [Het Centraal Planbureau \(CPB\)](#) laat zien dat migratie vooral samenhangt met de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt; hoe krappere de arbeidsmarkt, des te groter de immigratie. Wat opvalt aan de discussies die in Nederland gevoerd worden is het sterk nationale karakter ervan, terwijl demografische ontwikkelingen in belangrijke mate op mondiale schaal plaatsvinden. De Staatscommissie heeft weliswaar enige aandacht voor internationale ontwikkelingen, maar daarbij gaat het vooral over de in de jaren 70 van de vorige eeuw gevoerde discussie over grenzen aan de groei. Deze grenzen zouden, bijvoorbeeld volgens de economen Jan Pen en Jan Tinbergen, een limiet stellen aan de omvang van de mondiale bevolking.

Demografisch dividend

Deze eeuw staan ons grote mondiale demografische transitie te wachten, waardoor er een belangrijke verschuiving zal optreden in de economische machtsverhoudingen in de wereld. Er zullen grote regionale verschuivingen van het inkomen plaatsvinden en hiermee samenhangend verschuivingen van de internationale handel. Dit wordt vooral bepaald door het aandeel van de beroepsbevolking - het productieve bevolkingsdeel - in de totale bevolking. Dit wordt het demografisch dividend genoemd. Volgens de Verenigde Naties (VN) piekte de mondiale beroepsbevolking (als percentage) in 2010 en is daarna een scherp dalende trend ingezet. Deze algemene trend verhult echter belangrijke regionale verschillen. Ruwweg vergrijzen vooral Europa, China en Noord-Amerika, en verjongen Afrika en delen van Azië. De onderstaande figuur (figuur 1) laat de ontwikkeling van het demografisch dividend voor een aantal regio's zien die Brakman, Kohl en Van Marrewijk berekenden, gebruikmakend van bevolkingsprognoses van de VN.

Figuur 1: Demografisch dividend; Beroepsbevolking (15-64 jaar) als percentage van de totale bevolking minus wereldgemiddelde; 1950-2100.

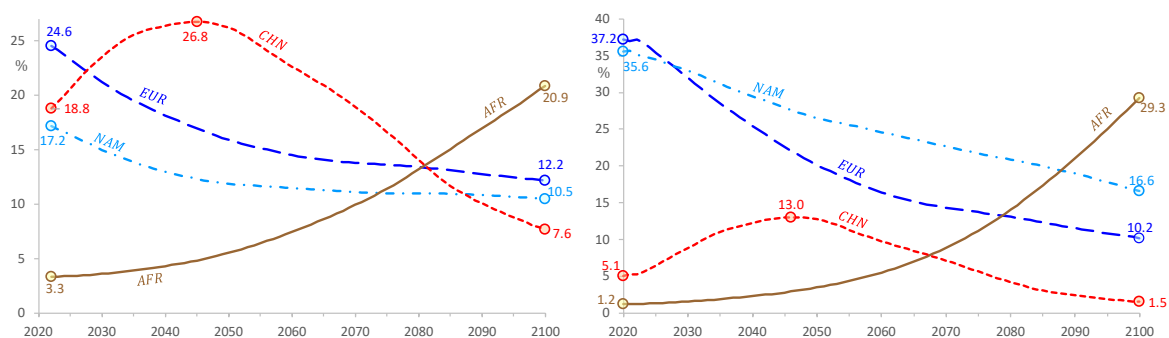
Bron: berekeningen op basis van VN bevolkingsprognoses, 2022; Afrika (AFR), China (CHN), Europa (EUR), India (IND), Noord-Amerika (NAM).

Voor China blijkt dat tot de helft van deze eeuw het demografisch dividend positief is ten opzichte van de wereldbevolking, en daarna sterk negatief wordt. Ook voor Europa en Noord-Amerika doet zich deze ontwikkeling voor. Afrika daarentegen verjongt; het demografisch dividend wordt sterk positief. Wat betekent dit voor de mondiale inkomens- en handelsontwikkeling? Dit berekenden Brakman, Kohl en Van Marrewijk. Daarbij baseerden zij zich op historische ervaringen.

Inkomen en handel

Wat is de historische relatie tussen het demografisch dividend en het inkomen in een land? En wat is vervolgens het effect van deze inkomensverschuivingen op de handelspositie van een land? Brakman, Kohl en Van Marrewijk stellen statistisch het verband vast tussen demografisch dividend en inkomen, en tussen inkomen en handel. De onderstaande twee figuren laten de uitkomsten zien; links de verschuivingen van het inkomen en rechts de handelsgevolgen. Het inkomen per regio is weergegeven als percentage van het totale wereldinkomen, en de handel per regio als percentage van de wereldhandel.

Figuur 2. Projectie regionaal inkomen (links) en handel (rechts) als % van werelddotaal; geselecteerde regio's, 2022-2100.

Bron: berekeningen op basis van VN bevolkingsprognoses, 2022; Afrika (AFR), China (CHN), Europa (EUR), Noord-Amerika (NAM).

Handelsaandeel van China, Europa en Noord-Amerika loopt terug

Een paar observaties springen eruit. Het aandeel van China in het wereldinkomen en in de wereldhandel neemt sterk af. Het handelsaandeel van China loopt naar verwachting terug tot 1.5 procent van de totale wereldhandel. In 2100 is het aandeel van China in de wereldhandel waarschijnlijk zelfs kleiner dan dat van Latijns-Amerika (niet in de figuur). Ook Europa en Noord-Amerika staan grote veranderingen te wachten. Zijn deze regio's op dit moment nog dominant in termen van het aandeel in het wereldinkomen en de wereldhandel (zo'n 70 procent van de totale handel), deze positie zullen deze regio's in 2100 zijn kwijtgeraakt aan met name Afrika en delen van Azië. Het gezamenlijke handelsaandeel van Europa en Noord-Amerika is dan naar verwachting teruggelopen tot ongeveer 25 procent.

De ontwikkelingen van de mondiale demografie hebben niet alleen gevolgen voor de structuur van de wereldeconomie, maar ook voor de geopolitiek, aldus Brakman, Kohl en Van Marrewijk. Economische machtsverhoudingen zullen mee moeten verschuiven, stellen ze; denk aan de momenteel nog dominante positie van Europa en de Verenigde Staten in de Wereldbank en het International Monetair Fonds (IMF) en de positie van de dollar als internationale reservevaluta. Aan deze routinematige dominante posities zal stevig getrokken worden. Maar ook China, die momenteel haar 'rechtmatige' positie op het economisch wereldtoneel wil vergroten, zal te maken krijgen met een sterk afgenomen economische invloed na 2050. Wat dit betreft moet China haast maken.

Referenties

<https://www.staatscommissie2050.nl/>

<https://www.cpb.nl/economische-dynamiek-en-migratie>

<https://population.un.org/wpp/>

<https://www.cesifo.org/en/publications/2024/working-paper/demography-and-income-21st-century-long-run-perspective>

Vragen? Neem contact op met [Steven Brakman](#) of [Tristan Kohl](#).